

Turinys

	Autoriaus žodis ▶	6
KAUNAS, 2025-09-12.	Pradžia ▶	11
KAUNAS, 1988-09-12.	Mokykla ▶	15
KAUNAS, 1987-09-12.	Laisvės alėja ▶	17
KAUNAS, 2025-09-12.	„Kaimas“ ▶	23
KAUNAS, 1988-09-12.	Mokyklos direktorius ▶	25
KAUNAS, 1989-09-12.	Kvietimas į pasimatymą ▶	27
KAUNAS, 2025-09-12.	Laukimas ▶	33
KAUNAS, 1989-09-16.	Pasimatymas ▶	37
KAUNAS, 2025-09-12.	Kovos draugai ▶	41
KAUNAS, 1989-09-02.	Magnis ▶	47
KAUNAS, 2025-09-13.	Vado apkasas ▶	50
KAUNAS, 1989-08-26.	Žygio planas ▶	55
KAUNAS, 1989-09-01.	Pokalbis apie orą ▶	57
KAUNAS, 1989-08-28.	Žygis į karinį laužyną ▶	59
KAUNAS, 1989-09-02.	Žygio baigtis ▶	63
MASKVA, 2025-07-02.	Kremlius I ▶	65
KAUNAS, 1990-09-02.	Matas ir Nerija ▶	69
VILNIUS, 2025-09-13.	Lietuvos prezidentas slėptuvėje ▶	71
KAUNAS, 2025-09-13.	Minavimas ▶	75
KAUNAS, 1990-10-31.	90-ųjų Kaunas ▶	78
KAUNAS, 1991-05-30.	Karšta 91-ųjų gegužė ▶	83
KAUNAS, 2025-09-14.	Rumšiškių šauliai ir gynybos planas ▶	85
KAUNAS, 1991-06-01.	Sašos naujiena ▶	90
VILNIUS, 2025-09-13.	Valstybės gynybos aptarimas ▶	93

KAUNAS, 1991-06-09.	Kur stoti? ▶	97
MASKVA, 2025-07-09.	Kremlius II ▶	99
KAUNAS, 1992-12-21.	Nerimo signalas ▶	104
KAUNAS, 2025-09-14.	Pokalbis su būrininku ▶	107
KAUNAS, 1993-01-25.	Mes dar grįšime ▶	111
VILNIUS-KAUNAS, 2025-09-15.	Lietuviškas krovins 300 ▶	114
KAUNAS, 1993-03-11.	Išdavystė ▶	118
MASKVA, 2025-07-31.	Baltarusijos prezidentas bus likviduotas ▶	121
KAUNAS, 1997-10-20.	Pas Žydrių ▶	125
KAUNAS, 2025-09-14.	Vado kalba ▶	130
KAUNAS, 2014-03-06.	<i>Крым – это Россия!</i> ▶	136
MASKVA, 2025-08-14.	Kremlius III ▶	139
KAUNAS, 2025-09-14.	Pastiprinimas ▶	142
VILNIUS, 2025-09-14.	Lietuvos prezidento kelionė ▶	145
KAUNAS, 2025-09-14.	Šauliai ir Nerija ▶	148
VIETA – KAŽKUR LIETUVOJE, 2025-09-14.	Rusų planas ▶	152
KAUNAS, 2025-09-14.	Padėtis kaista ▶	157
MAGISTRALINIS KELIAS A1, 2025-09-14.	Užpulti prezidentą I ▶	159
KAUNAS, 2025-09-14.	Paskutinis pasiruošimas ▶	163
KELIAS A6. RAMUČIAI, 2025-09-14.	Desantas I ▶	165
MAGISTRALINIS KELIAS A1, 2025-09-14.	Užpulti prezidentą II ▶	169
KAUNAS, 2025-09-14.	Prezidentas apkase ▶	171
KELIAS A6, RAMUČIAI, 2025-09-14.	Desantas II ▶	175
KAUNAS, 2025-09-14.	Pabaiga ▶	176
	Vietoj epilogo... ▶	183

Autoriaus žodis

Kas kartą užversdamas paskutinį spaudai parengtos savo knygos puslapį susimąstydavau – karas, tas be galo žiaurus žmonijos palydovas, slepia daug istorijų, sulaužytų likimų ir vis dar neatskleistų paslapčių.

Gana įdomu gremžti karo paviršių tyrinėtojo mentele atidengiant skirtingus jo sluoksnius arba atvirkščiai – nerti stacia galva į neištirtas jo gelmes. Vis dėlto, užvertus tą puslapį ir gurkštelėjus šiltos kavos, sustingdydavo nerimas – literatūriniai karai ir dulkėtos istorijos verčia prisiminti, jog tu, žmogau, esi mirtingas. Tu esi savo svajonių, aistrų, norų ir veiksmų produktas, kuris siekia taikos, nori meilės sau ir pasauliui, kad ir kaip banaliai tai skambėtų.

Užvertęs tą paskutinį parengtos knygos puslapį grįžti tikrovėn, kurioje ne dokumentiniai, seniai vykę karai iš nespalvotų pirmųjų kino kronikų kadru, o internetinės aukštos raiškos transliacijos iš mūsų vietų primena – yra tie KITI žmonės, kuriems atimti gyvybę, griauti ištisas šalis ir palikti rūkstančius griuvėsius visiškai normalu. Net dabar, jums skaitant šias eilutes, tie KITI, esantys čia pat už mūsų valstybės sienos, galbūt dėlioja planus, žemėlapiuose paišo karinių smūgių rodykles, sudarinėja „eliminuoтино priešo“ sąrašus ir kaupia išteklius.

Ar jiems egzistuoja sąvokos „meilė“, „draugystė“, „žmogiška atjauta“? Kaip JIE elgtųsi įsiveržę mūsų žemėn? Ką darytumėte JŪS, jeigu kovos veiksmų reportažai pasauliui būtų transliuojami iš Vilniaus arba Kauno gatvių?

Ar kare ir suirutėje jūsų širdyje liktų meilės? To sprogstančio jausmo, stipresnio už visas pasaulio bombas ir minas kartu sudėjus. Galbūt galima nugyventi gyvenimą mylint – kitą žmogų, savo šalį, kartais net priešą? Pabandžiau tai aprašyti dviejų mylinčių, išsiskyrusių ir vėl susitikusių žmonių akimis.

Karinė technika, scenarijai ir kovos veiksmai neprieštarauja esminiams karybos principams, tačiau aprašyta situacija Lietuvoje ir pasaulyje – literatūrinė autoriaus išmonė. Dalis knygos herojų yra išgalvoti, dalis smarkiai panašūs į savo prototipus, kurie buvo arba yra mano gyvenime. Žiupsnis nesenos istorijos ištraukų yra beveik dokumentinės, o tam tikra dalis – visiškai fikcija. Jeigu atpažinsite dalelę savęs – ko gero, būsite teisūs, rašiau galvodamas būtent apie jus. Jeigu pagalvosite, kad kita dalis visiškai į jus nepanaši, irgi nesuklysite – mano vaizduotė kartais krečia kūrybingus pokštus.

Dėkoju visiems šios knygos įkvėpėjams – šauniems Lietuvos kariams, šauliams, šeimai, draugams. Ypatinga padėka tėčiui, skaitančiam šį pasakojimą dangaus aukštybėse, ir vienai geriausių mano kūrybos vertintojų – mamai.

Nerija, mes tiek kalbėjome apie šią knygą – tu puikiai žinai, kas čia rašoma, net neatvertusi pirmo lapo. Bet ši istorija skirta tau. Istorija, kuri dar nesibaigė.

Mielas skaitytojau, romane gali tekti rinktis – gyvenimas ar mirtis, meilė ar mirtis, Tėvynė ar... mirtis. Viskas paaiškės tą dieną, kai JIE ateis...

KAUNAS, 2025-09-12.

PRADŽIA

„Oras... Oras!“ – kimstančiu balsu sustaugė Matas į savo radijo stotelę, nors iš karto suprato, kad vyrai išgirs ir be jos – visa apkasų linija driekėsi vos pusšimtį metrų kairėje nuo jo, o kita būrio dalis tūnojo ne ką toliau miško tankmėje.

Po kelių akimirkų horizontu artėjantis švilpesys pavirto riaumojimu ir virš galvų poros dešimčių metrų aukštyje praskriejo du kovos orlaiviai. Suškė? Migas? O gal Efkė? Matas bandė prisiminti lėktuvų formas, kurias matė jutubo kanale ir savanorių klasėje per demonstraciją, kai vienas atvykėlis iš štabo pakabinęs anglišką plakatą kažką kalbėjo apie charakteringus siluetus ir ginkluotės pilonus.

„Ai, vis tiek niekas čia dėl būrio nesiterlios, o ir nepamatys prietemoje... tikiuosi. Rusai retokai naktį skraido, o jei NATO... Gal padės?“

Būrio vadas išspjovė susikaupusias seiles ir apsidairė – toluomoje grimztantis naktin, bet praėjusia diena vis dar žioruojantis dangus slėpė apgaulingą ramybę. Kaunas buvo uždarytas, išvažiavimo iš miesto vietose vis dar budėjo policija, bet kas norėjo, per tą savaitę miestą paliko. Visi kiti sėdėjo rūsiuose arba tirtėjo iš baimės savo namuose. Arba... arba statė barikadas gatvėse ir lindėjo pozicijose, kurias nurodė kariuomenė. Tuo tarpu čia, miesto pakraštyje, prie tyliai medžių lapus virpinančio Klebonišio miško, ramiai ir nuosekliai buvo ruošiamasi sutikti priešą.

Matas puikiai prisiminė tą jausmą, kai ankstų rytą, pažadintas skambučio, išgirdo nerimastingą balsą: „Skubiai prisi- statyk į Kauno rinktinės štabą!“ Per smegenis tarsį kūju kalė feisbuke perskaityta antraštė RUSAI ĮSIVERŽĖ Į LIETUVĄ. Tiesa, tai parašęs apžvalgininkas nevengdavo rėksmingų pa- sakymų ir anksčiau, bet dabar tai buvo tikra tiesa – žvalgybos duomenys pasirodė tikslūs ir ilgai pasienyje telktos Rusijos Federacijos ginkluotosios pajėgos įžengė į Lietuvos Respubli- kos teritoriją. Kas toliau? Aukso vertės klausimas – o, kad kas žinotų atsakymą. Tiesa, NATO daliniai iš išorės jau juda Lie- tuvos link, o pajėgos šalyje pasiruošusios. Visos pajėgos. Kol kas reikia galvoti apie mūsų vietinės „mažosios Klebonišio tvirtovės“ gynybą.

Periferiniu regėjimu Matas pastebėjo judesį – už keliolikos metrų iš paskubomis iškasto gulimojo apkaso išlindo flisine kepuraite aptempta galva...

– Velnias, – tyliai keiktelėjo ir prislopintu balsu iškošė: – Kary, kur šalmas?!

Flisinė galvelė krūptelėjo, pasisuko jo pusėn ir pasigirdo gailus:

– Tamsta vade, labai nepatogu, tai jeigu kas, aš greitai jį...

– Kary, šalmą! – Matas pajuto, kaip kyla pyktis, tačiau maty- damas, kaip negrabiai eilinis paskubomis maukšlinasi ant gal- vos tamsiai žalia medžiaga aptrauktą šalmą, atsileido. Gi Rytis ten. Pirmakursis. Geras bernas, nors ne pats išmaniausias šioje žemėje.

„Šioje žemėje...“ Būrio vadas užuodė šviežiai iškasto apka- so kvapą, gumulais sugulusios pernykštės ir išdygusios, bet jau pavytusios šiųmetės žolės aromatą. Akimirką grįžo dienos pri-

siminimai – kaip išbalęs kuopos vadas žemėlapyje baksnoja į vieną tašką ir galiausiai prapliumpa:

– Nu, ten, prie viaduko netoli, kelių sankirta, viadukas autostradoje Vilnius–Kaunas, po juo, kelias nuo Karmėlavos, nugį žinai, juk tu ten ne taip toli ir gyvenai, sakei, tai va, jūs ten ir būsite, jau parink kažkaip pozicijas, kad jeigu ką, nu... jau mokėsi.

– Vade, mes turim du karlus¹, vieną šešiasdešimtą² ir šešis M72 vienkartinius³. Na, dar sunkų fiftikalą⁴. Kaip suprantu, aš visą rusų armiją turėsiu sustabdyti su tuo ir su trisdešimt jaunikaičių?

Matas akivaizdžiai karščiavosi, ir suprantama, įvertinus susiklosčiusią padėtį.

– Matai Pikturna, klausyk, aš viską suprantu, bet pats matai, kas darosi. Už kelių kilometrų, prie Klebonišio tilto, abiejose pusėse bus Vytas Pakalniškis ir Tadas Ragauskas su savo būriais ir priskirtais karo inžinieriais. Jiems dar prasčiau, jie turės viską ten deginti. – Kuopos vadas smarkiai nervinosi, nors jo vieta buvo numatyta sąlyginiame užnugaryje. – Esmę, Matai, supratai: sulaikyk tą koloną, kiek gali... Bent jų žvalgus, priekinę saugą ten ar kažkaip... Tada jie grįš, raportuos, kolona skleisis, vėl laiko praeis... Reikia sulaikyti, kiek galit – tiek, bet reikia... Inžinieriams reikia laiko baigti minuoti tiltui. Senąjį sprogdinti būtų lengviau, o dabar – viskas nauja, tvirta. Kai ta viena sija išvirto senus griuvėsius ardant, skandalas spaudoje

¹ Granatsvaidis „Carl Gustaf“. (Čia ir toliau autoriaus pastabos.)

² 60 mm granatsvaidis.

³ Vienkartiniai granatsvaidžiai.

⁴ Sunkusis kulkosvaidis „M-2 Browning“.

buvo, todėl dabar padarė, kaip turi būt. Ant mūsų vargšės galvos, taip sakant. Kas galėjo pagalvoti, kad po kelerių metų viską teks velniop į orą pakelti. O kai trauksitės, tada mišku, mišku ir iki Tado, jiems ten padėsite...

– OK, vade, supratau, tuoj išvažiuojam.

– Matai, dar...

– Klausau, vade.

– Tai... tu supranti, kad apskritai nė vienas mūsų būrys čia, Kaune, neturi iš karto šešių vienkartinį granatsvaidžių M72, o dar visokie ten kleimorai¹ pas tave, papildomas magas² jums, plus dar tiek sprogmenų, kad pusę Kauno į orą pakelti galite, ir... Na, žodžiu, viską tu supranti...

– Gerai, vade, leiskite eiti!

Matas pertraukė bataliono vadą – taikos metu taip paprastai viskas nesibaigtų, bet dabar akivaizdžiai matėsi, kad palengvėjo ir pačiam vadui.

„Na ką, kitaip jau nebus, ką turim – tą, su šituo ir kariausim. Velnias, kad ukrainiečiai būtų atsilaikę... – mintys vijo viena kitą. – Jeigu šuo būtų nešikęs, būtų zuikį pagavęs, – išplaukė vaikystėje mamos kartotas posakis. – Nors ką ukrainiečiai?.. Kovėsi kaip pasiutę, bet kur tu prieš tokias priešo ordas ir plieninį artilerijos volą, lyginantį miestus ir kaimus...“

Prisiminęs mamą Matas akimirką nugrimzdo į vaikystę.

¹ Kryptinės nuotoliniu būdu detonuojamos minos.

² 7,62 mm lengvasis kulkosvaidis.